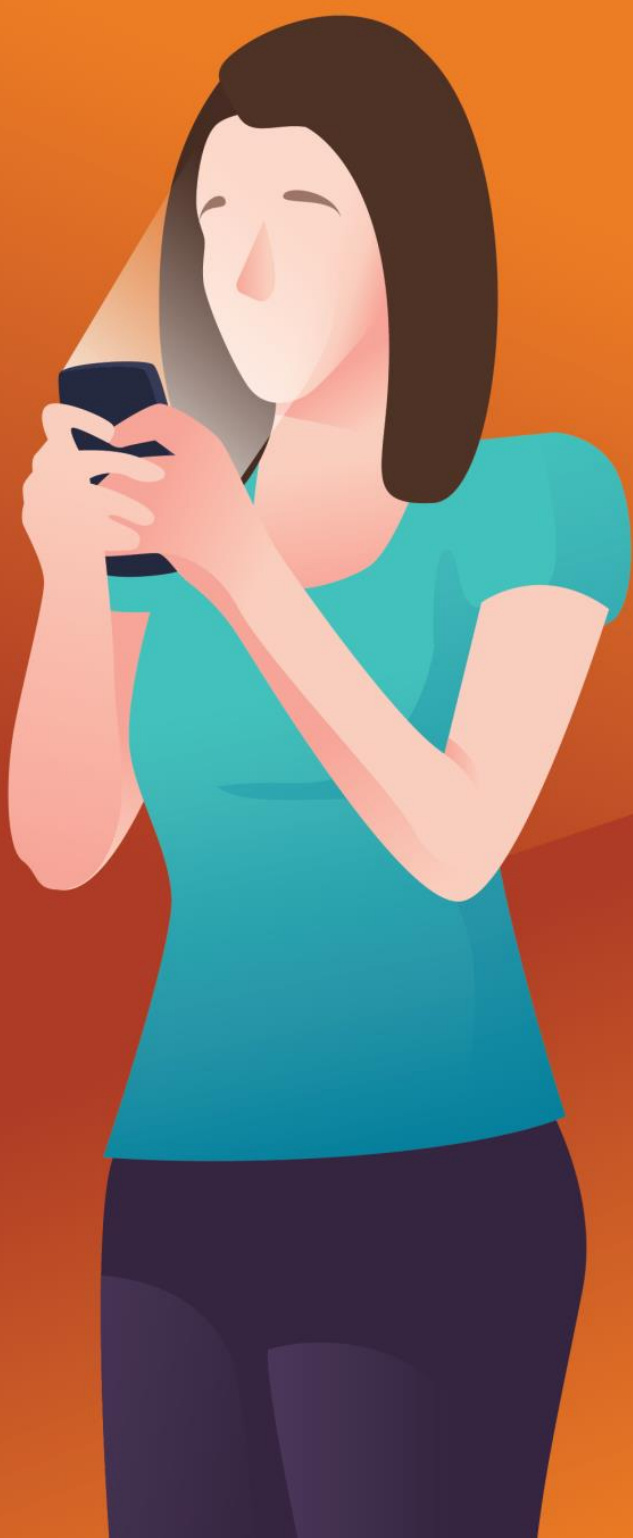

Hendeku në mes institucioneve dhe qytetarëve në Komunën e **Hanit të Elezit**

—
Maj 2018

Hyrje

Një ndër sfidat më të mëdha të demokracisë përfaqësuese në Kosovë mbetet hendeku i madh që ekziston mes përfaqësuesve dhe të përfaqësuarve. Për këtë fajet janë të dyanshme: e para, institucionet nuk ndërmarrin masa të mjaftueshme për të përfshirë qytetarët në vendimmarrje; e dyta, qytetarët nuk shprehen mjaft të interesuar për të marrë pjesë në vendimet të cilat ndikojnë drejtpërdrejtë në jetën e tyre.

Qasja e institucioneve dhe sjellja e qytetarëve ndikojnë njëra tjetrën: nëse institucionet injorojnë sygjerimet e qytetarëve, ndikojnë në demotivimin e mëtejshëm të qytetarëve për të marrë pjesë në vendimmarrje; dhe anasjelltas, insistimi i qytetarëve për të hapur debat dhe kontribuar në vendimmarrje ndikon në ndryshimin e qasjes së institucioneve duke i bërë ato më të përgjegjshme.

Andaj, përfaqësuesit institucional dhe qytetarët duhet të bëjnë më shumë në zvogëlimin dhe eliminimin e hendekut në komunikim mes tyre. Mediat dhe organizatat e shoqërisë civile duhet të jenë lehtësues të komunikimit mes institucioneve dhe qytetarëve. Në funksion të kësaj, Instituti GAP ka kryer një hulumtim në tri komuna të Kosovës, Kamenicë, Han të Elezit dhe Obiliq, për të matur pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje, pengesat në pjesëmarrje, qasjen e institucioneve komunale, mënyrën e informimit.

Ky raport përmban rezultatet e anketës së zhvilluar me qytetarët e Komunës së Hanit të Elezit. Në fillim të muajit maj, Instituti GAP përmes kompanisë profesionale të anketimit, ka pyetur 103 qytetarë të Komunës së Hanit të Elezit për atë se sa janë të informuar me punën e komunës dhe pjesëmarrjen e tyre në diktatimet që i organizon komuna dhe bashkësia lokale. Rezultatet e këtij hulumtimi do të ndahen me përfaqësuesit politik dhe zyrtarët për informim në Komunën e Hanit të Elezit, me qëllim të përmirësimit të komunikimit me qytetarë, rritjen e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje dhe zvogëlimin e hendekut në mes të përfaqësuesve dhe të përfaqësuarve.

Parimet dhe baza ligjore për pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje

Kushtetuta e Republikës së Kosovës, gjegjësisht neni 124 i saj, flet për organizimin dhe funksionimin e vetëqeverisjes lokale ku si njësi themelore për këtë qeverisje përcakton komunën. Si rrjedhojë, komuna ka të drejtë të vetëqeveris mirëpo duhet inkurajuar dhe siguruar pjesëmarrje aktive të të gjithë qytetarëve në procesin e vendimmarrjes.

Sipas Kushtetutës, institucionet shtetërore mbështesin mundësitë për pjesëmarrjen e çdonjërit në aktivitete publike dhe të drejtën e secilit për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e organeve publike.¹ Po ashtu, Komunitatet gëzojnë shkallë të lartë të vetëqeverisjes lokale dhe inkurajojnë e sigurojnë pjesëmarrje aktive të të gjithë qytetarëve në procesin e vendimmarrjes së organeve komunale.²

Ligji për vetëqeverisje lokale³ garanton pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje në nivel të komunës. Sipas këtij ligji, çdo komunë është e obliguar që të mbajë së paku dy herë në vit takime publike në të cilat mund të marrë pjesë secili person apo organizatë.

¹ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 45, pika 3.

² Kushtetuta e Republikës së Kosovës, neni 124, pika 1.

³ Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Ligji nr.03/L-040 për vetëqeverisje lokale. Burimi: <http://bit.ly/1CulaKA>

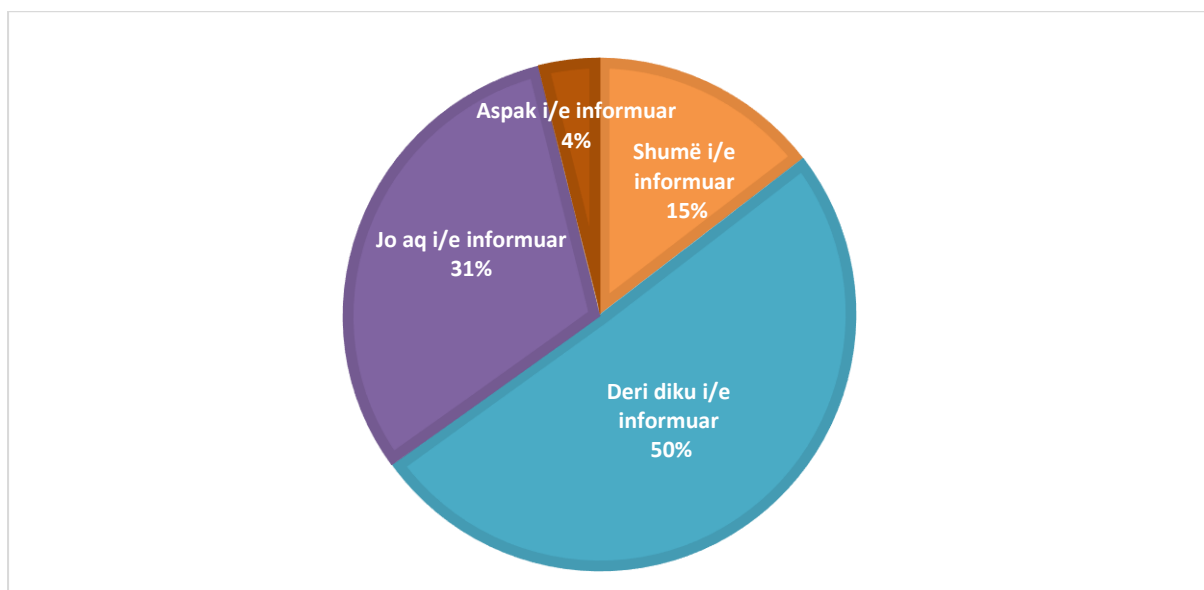
Ligji për vetëqeverisje lokale obligon komunat që të nxjerrin rregullore komunale për transparencë. Pjesa më e madhe e komunave kanë nxjerrë rregulloret për transparencë. Thua se të gjitha rregulloret komunale për transparencë ngjasojnë në përpikëri njëra me tjetrën. Kuvendi Komunal i Hanit të Elezit ka aprovuar Rregulloren për transparencë me 2016.⁴ Për veç kësaj rregullore Hani i Elezit e ka edhe rregulloren komunale për qasje në dokumente publike, rregulloren për bashkëpunim të komunës me fshatra dhe vendbanime si dhe rregulloren për promovimin dhe fuqizimin e punës vullnetare në komunitet.

Rezultatet e anketës me qytetarë për pjesëmarrjen e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes në Komunën e Hanit të Elezit

Më muajin prill të vitit 2018, Instituti GAP ka angazhuar një kompani profesionale të hulumtimeve për të mat qëndrimet e qytetarëve rreth pjesëmarrjes së tyre në procesin e vendimmarrjes. Hulumtimi është kryer në tri komuna të Kosovës: Kamenicë, Obiliq dhe Han të Elezit. Në Komunën e Hanit të Elezit janë anketuar 103 qytetarë në lokalitete të ndryshme.

Në pyetjen se sa mendoni që jeni të informuar me punën dhe aktivitetet e komunës suaj, vetëm 15% e qytetarëve janë deklaruar se janë shumë të informuar, kurse 31% kanë deklaruar se nuk janë aq të informuar e pothuajse 4% aspak të informuar.

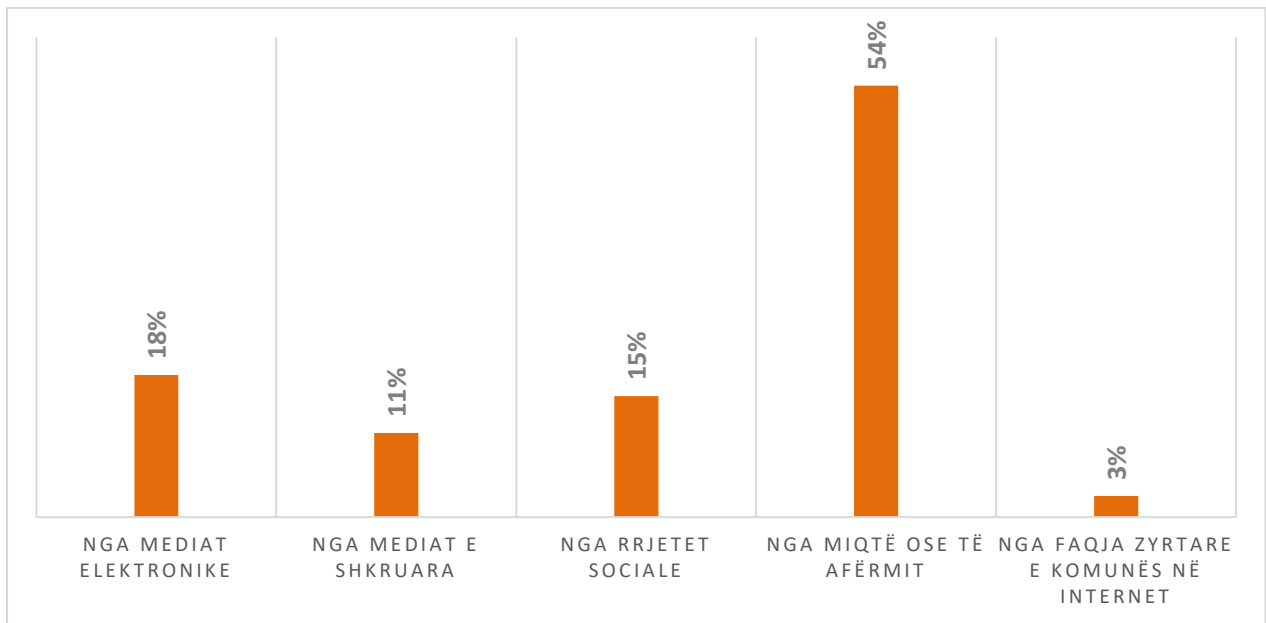
Fig. 1: Sa vlerësoni se jeni të informuar për punët dhe aktivitetet që bënë komuna e juaj?

Në pyetjen se prej nga informohen qytetarët për aktivitetet e institucioneve komunale, burimi më i rëndësishëm i informimit duket të jenë miqtë apo të afërmit duke u përcjellë pastaj nga mediat elektronike dhe rrjetet sociale. Nga të gjitha burimet e informimit, më së paku qytetarët informohen nga faqja zyrtare e komunës në internet.

⁴ Komuna e Hanit të Elezit. Rregullore për transparencë. Burimi: <https://bit.ly/2MhsrWT>

Fig. 2: Prej nga informoheni për aktivitetet e Komunës tuaj?*

* Pyetje me më shumë se një përgjigje

Një numër i vogël i respondentëve kanë deklaruar se marrin pjesë në takimet që organizon Komuna, kurse 86% e qytetarëve deklarojnë se nuk kanë marrë pjesë në takimet të tilla. Nga ata që kanë deklaruar se kanë marrë pjesë në takimet e organizuara nga Komuna, pjesa më e madhe janë informuar nga thirrjet e vendosura në lagje dhe nga miqtë apo të afërmit, ndërsa vetëm nga pothuajse 11% e të anketuarve kanë kuptuar për takimet e komunës përmes mediave dhe rrjeteve sociale (figura 4)

Fig. 3: A keni marr pjesë në ndonjë takim/diskutim publik të organizuar nga Komuna?

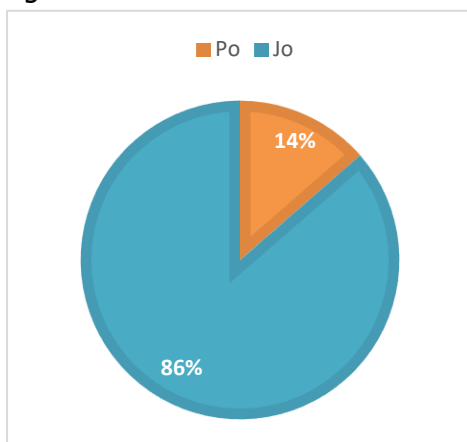
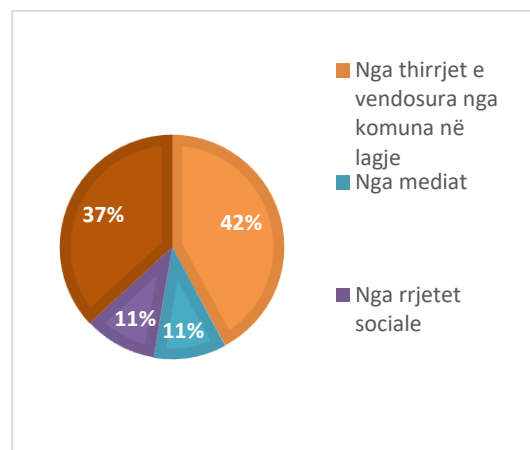
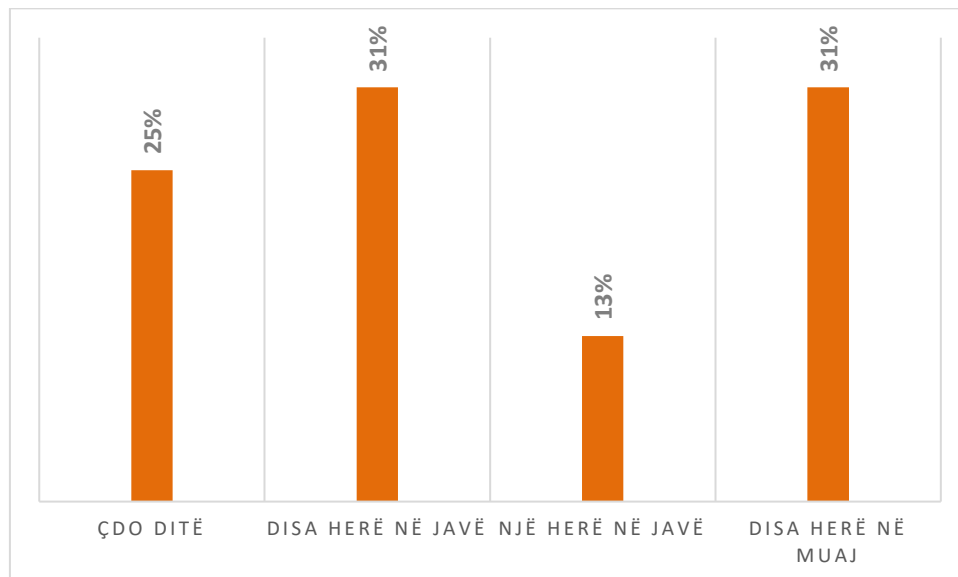

Fig. 4: Nga jeni informuar në lidhje me atë takim?

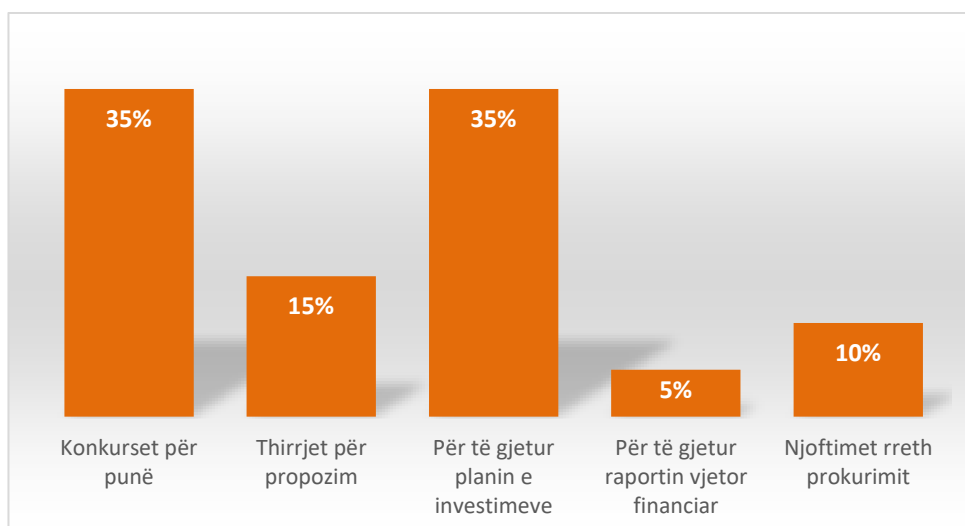
Nga ata që e vizitojnë ueb faqen e Komunës në internet, 25% e të anketuarve vizitojnë atë çdo ditë, kurse një përqindje e konsiderueshme e të anketuarve e vizitojnë atë disa herë në javë apo disa herë në muaj (nga 31%).

Fig.5: Sa shpesh i qaseni faqes së Komunës në internet?

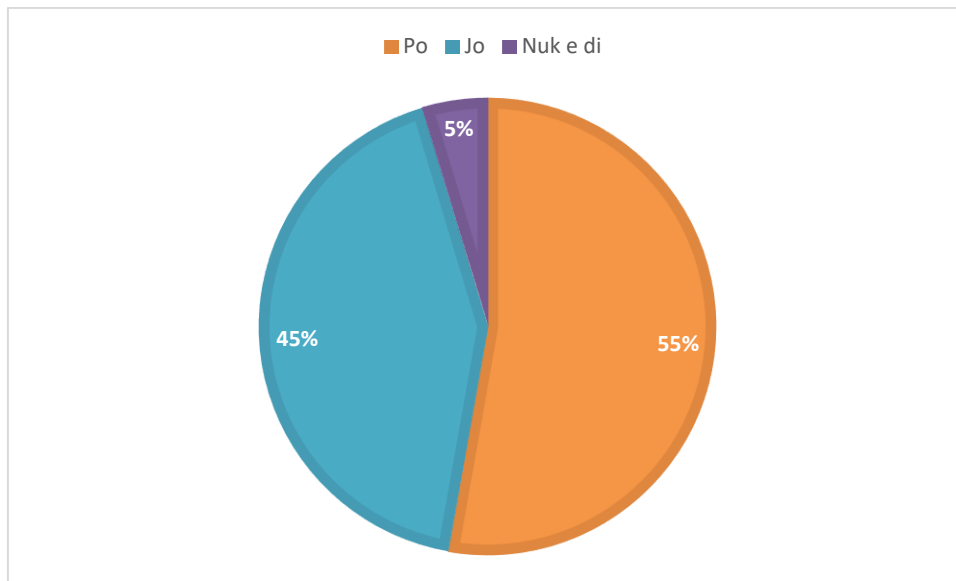
Shumica e atyre që i qasen faqes së Komunës në internet, i qasen për t'u informuar për konkurset e punës dhe për të kuptuar më shumë për planin e investimeve (nga 35%), pastaj një pjesë më e vogël për të parë thirrjet për propozim (15%) apo njoftimet për prokurim (10%) dhe më së paku i qasen për të parë raportin financiar të Komunës (5%).

Fig. 6: Zakonisht për qfarë arsye i qaseni faqes zyrtare të Komunës në internet?

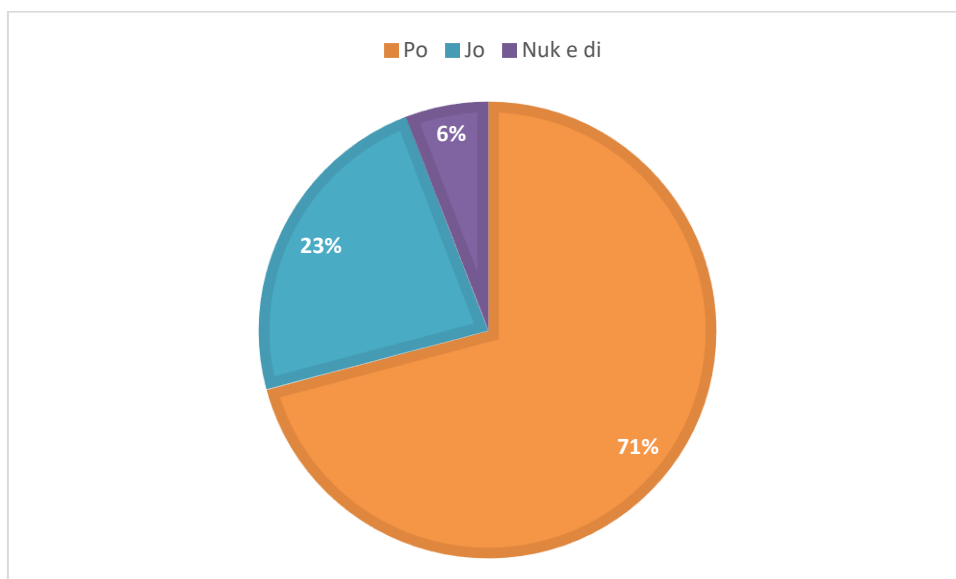
Pothuajse gjysma e qytetarëve të anketuar (45%) nuk janë në dijeni se u garantohet e drejta për qasje në dokumente zyrtare.

Fig. 7: A jeni në dijeni për të drejtat që keni për qasje në dokumentet publike të komunës?

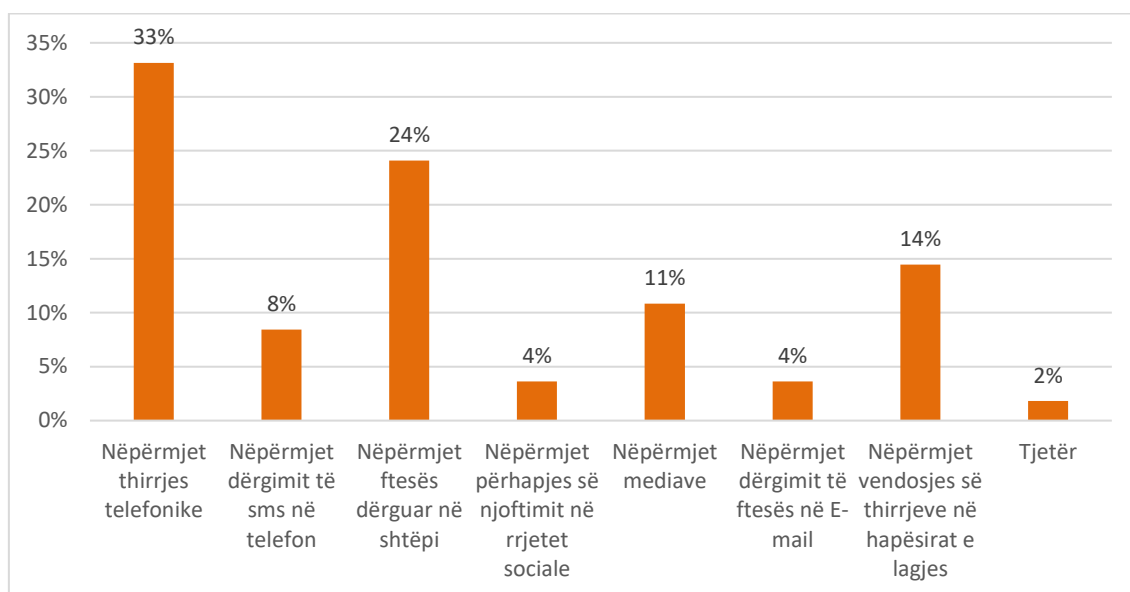
Në rast se ftohen nga Komuna për të marrë pjesë në diskutimet për investimet në komunë, 71% e të anketuarve shprehen se do të merrnin pjesë.

Fig.8: Nëse ftoheni nga komuna për të diskutuar në lidhje me planet për investime në projekte, a do të merrnit pjesë?

Sa i përket mënyrës së informimit, qytetarët preferojnë që të njoftohen përmes thirrjeve telefonike (33%), përmes ftesës së dërguar në shtëpi (24%), vendosjes së thirrjeve në hapërisat e lagjes (14%), dhe përmes mediave (11%).

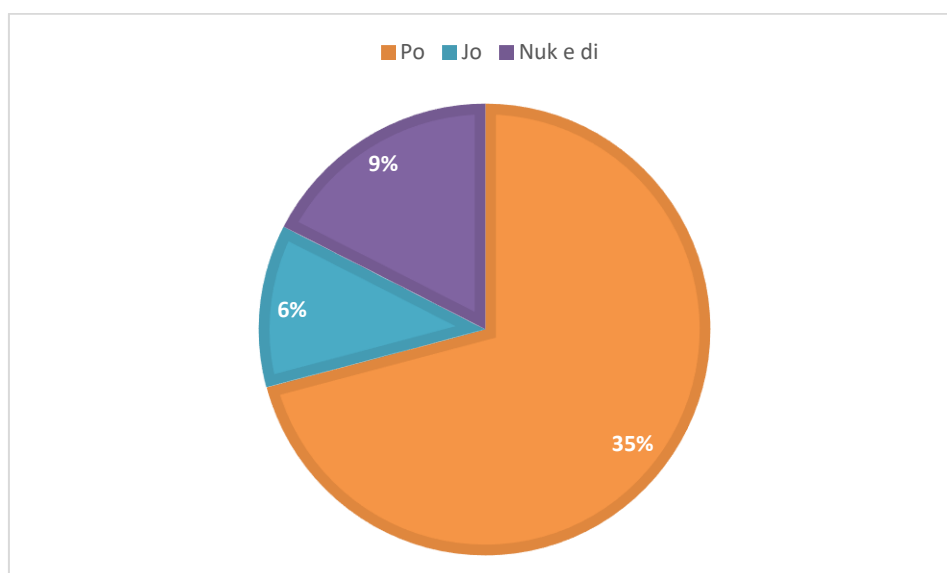
Fig.9: Si do të dëshironit të informoheshin për takimet që organizon komuna?

Qytetarët e anketuar të cilët kanë deklaruar se në pesë vitet e fundit komuna ka investuar në lagjen e tyre, një përqindje e konsiderueshme prej tyre (58%) janë deklaruar se janë konsultuar në të gjitha rastet, 33% e të anketuarve janë deklaruar se komuna i ka konsultuar shpesh, kurse një pjesë e vogël shprehen se komuna i ka konsultuar vetëm në disa raste (5%), apo se nuk janë konsultuar asnjëherë (1%).

Në rast se Komuna u kërkon qytetarëve të shprehin kërkesat e tyre apo të japin sugjerime me shkrim, 35% e të anketuarve shprehen se do t'i përgjigjeshin pozitivisht një thirrjeje të tillë.

Fig.10: Në rast që komuna do të kërkonte mendimet/komentet e juaja me shkrim në lidhje me disa çështje publike a do t'i dërgonit ato?

Në diskutimet publike që organizohen nga Komuna, pjesa dërrmuese e qytetarëve të anketuar (78%) preferojnë që në ato takime të jetë prezent edhe Kryetari i Komunës, kurse një pjesë

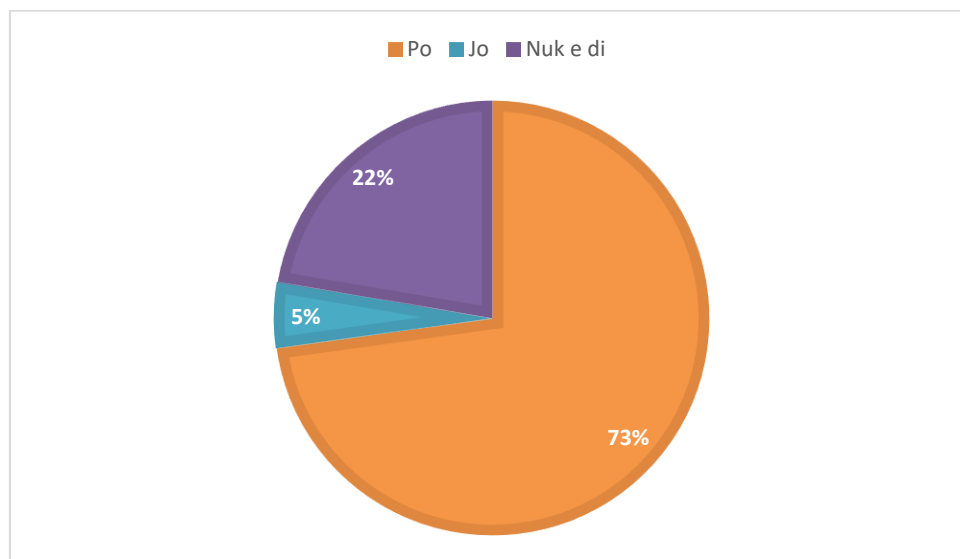
tejet e vogël e të anketuarve nuk e konsiderojnë pjesëmarrjen e Kryetarit në këto diskutime fare të rëndësishme (1%).

Përkundër asaj se anëtarët e Kuvendit Komunal zgjidhen me votat e qytetarëve, pas marrjes së mandatit ekziston ndërveprim shumë i ulët në mes të të zgjedhurve dhe zgjedhësve. Të pyetur se a janë takuar zyrtarisht me ndonjërin nga anëtarët e Kuvendit Komunal në 12 muajt e fundit, 90% e qytetarëve janë përgjigjur me jo, kurse 8% e qytetarëve kanë pasur takim së paku një herë, ndërsa 1% nuk mund ta konfirmojnë një gjë të tillë.

Këshillat lokal janë organizime në bazë të Ligjit për vetëqeverisje lokale, të cilat funksionojnë në kuadër të lagjeve urbane dhe fshatrave. Qëllimi i këshillave lokal është mbajtja e kontakteve me qytetarët e lokaliteteve të ndryshme dhe adresimi i kërkesave dhe sygjërimeve të banorëve të lokaliteteve tek organte vendimmarrëse të komunës.

Pjesa më e madhe e qytetarëve të anketuar (73%) deklarojnë se këshilli lokal në vendbanimin e tyre është funksional, vetëm 5% e të anketuarve deklarojnë se këshilli nuk funksionon, kurse 22% nuk kanë informacion për punën e këshillave lokale.

Fig.11: A funksionon këshilli lokal në zonën ku banoni ju?

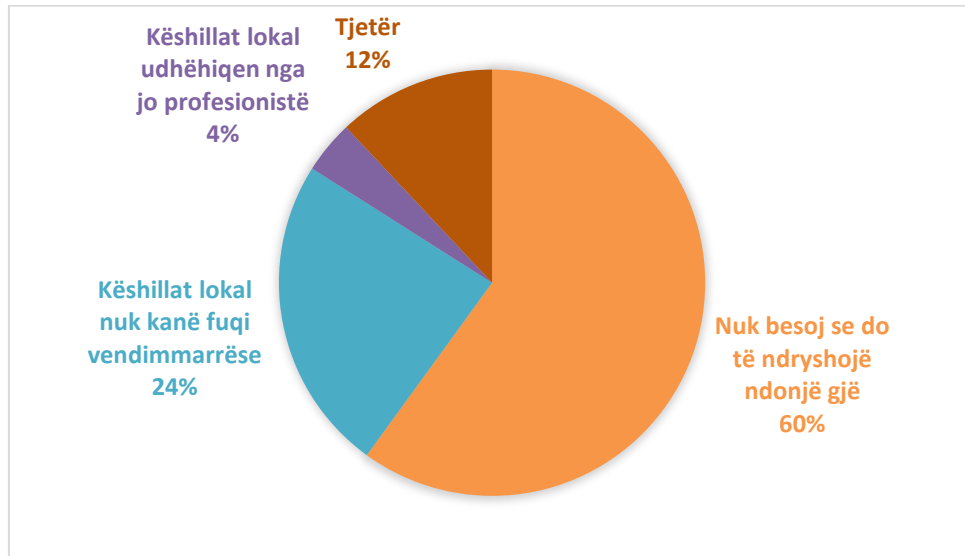

Por, 40% e të anketuarve kanë deklaruar se nuk kanë fare kontakt me këshillat lokal, kurse 60% kanë deklaruar se kanë kontakte me udhëheqësit e këshillave lokal. Pjesa më e madhe e qytetarëve të anketuar (78%) preferojnë që këshillat lokal të luajnë edhe rolin e informimit për aktivitetet e komunës në zonën ku ata banojnë, 9% nuk e konsiderojnë këtë si të domosdoshme, kurse 13% nuk kanë ndonjë preferencë.

Në pyetjen nëse në dy vitet e fundit kanë qenë të ftuar për ndonjë takim nga këshilli lokal, 79% e të anketuarve janë shprehur se nuk kanë marrë ndonjë ftesë të tillë, 17% janë shprehur se kanë marrë ftesë, kurse 4% nuk mund të konfirmojnë nëse kanë marrë ftesë ose jo. Por, pjesa më e madhe e të anketuarve (76%) kanë deklaruar se do t'i përgjigjeshin pozitivisht një ftese të tillë, kurse 15% do ta refuzonin atë.

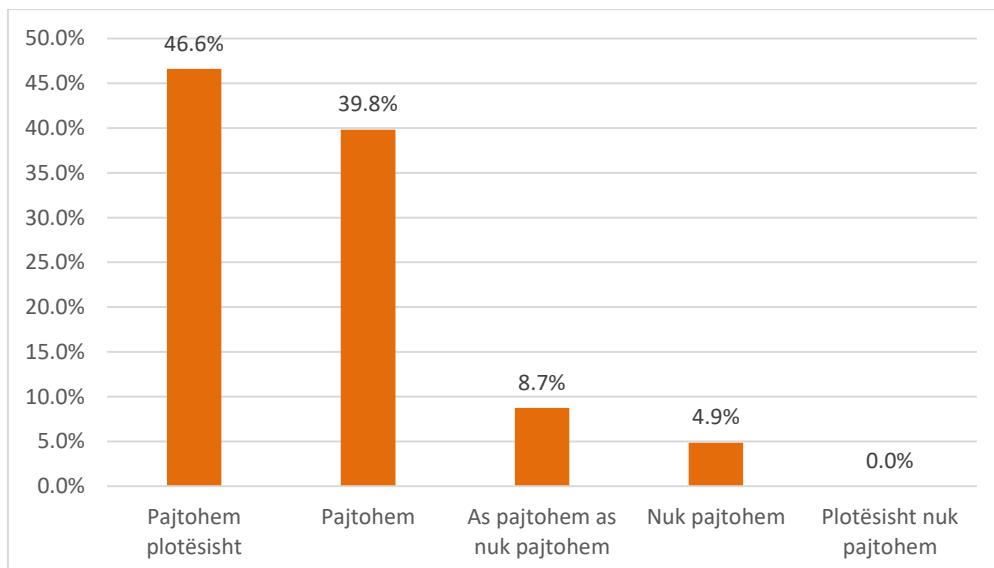
Arsyet për refuzim të pjesëmarrjes kanë të bëjnë me mosbesimin se diçka mund të arrihet nga pjesëmarrja, për arsye se këta këshilla nuk kanë fuqi vendimmarrëse dhe për shkak të bindjes se këshillat lokal udhëhiqen nga persona jo profesionistë.

Fig. 12: Përse nuk do të merrnit pjesë në takimet e ftuara nga këshilli lokal?

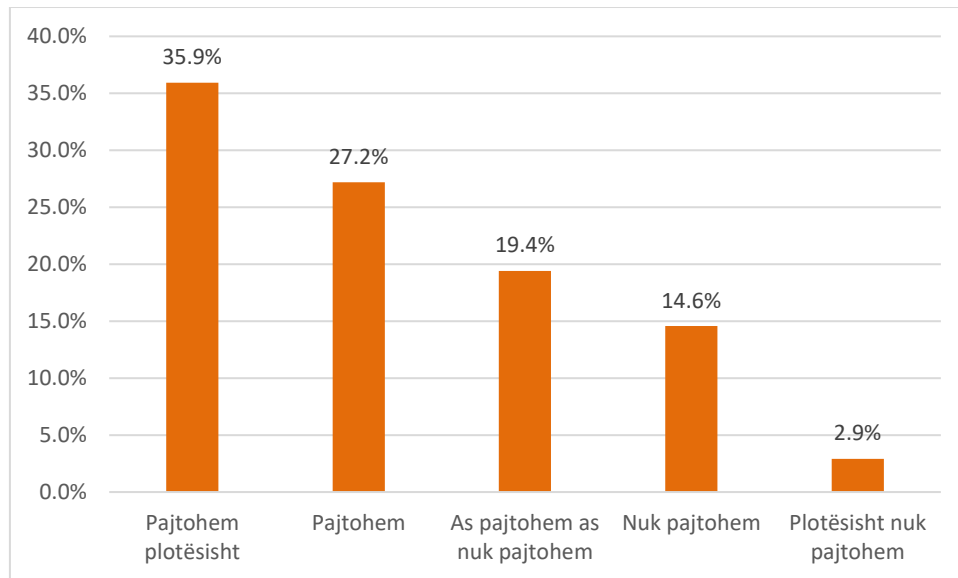
Pjesa dërrmuese e qytetarëve pajtohen se komuna është e përkushtuar që të përfshijë qytetarët në vendimmarrje.

Fig. 13: Sa pajtoheni me konstatimin se "Komuna është e përkushtuar që të përfshijë qytetarët në vendimmarrje?"

Por njëkohësisht besojnë se Komuna angazhohet për përfshirjen e qytetarëve në vendimmarrje më shumë për shkak se e ka obligim ligjor, e jo për shkak se njëmend beson në kontributin që qytetarët mund të japin në konsultime.

Fig. 14: Sa pajtoheni me konstatimin se “Konsultimet e komunës me qytetarët bëhen më shumë për të përmbushur një obligim ligjor se sa që të kërkohet opinioni i qytetarëve?”

Nevoja për një strategji komunale për përfshirjen e qytetarëve në vendimmarrje

Rezultatet e anketës tregojnë për një distancë të madhe në komunikim në mes të përfaqësuesve komunalë dhe qytetarëve. Mënyrat dhe kanalet me të cilat preferojnë të informohen qytetarët janë të ndryshme nga ato që praktikon Komuna për informim.

Komuna ka të hapur në facebook një faqe ku i vendos gjitha njoftimet dhe aktivitetet e organeve të komunës. Janë rreth 8 mijë persona që janë ndjekës aktiv të kësaj faqe. Nëse ky numër janë krejt banorë nga Hani i Elezit atëherë del që mbi 90% e qytetarëve të kësaj komune e përcjellin aktivitetet në facebook.

Por me ndryshimin e rrethanave veçmas atyre teknologjike dhe bazuar edhe në hulumtimin e GAP-it komuna duhet të aprovoj një dokument të ri strategjik, i cili do të ishte dokument më gjithëpërfshirës se sa Rregullorja për transparencë. Kryetari i Komunës në bashkëpunim me Kuvendin Komunal duhet të themeloj një grup punues në përbërje të përfaqësuesve nga Zyra e Kryetarit, Zyra për Informim, Kuvendi i Komunës, organizatat e shoqërisë civile dhe mediat lokale, të cilët hartojnë një dokument të ri strategjik për informim. Një dokument i tillë duhet të përmbaj objektiva, si:

Rritja e transparencës komunale;

Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje;

Fuqizimi i këshillave lokale si trupa ndërmjetësues në mes banorëve dhe institucioneve të komunës.

Për të arritur këto objektiva, strategjia e komunës për informim duhet të përfshij këto aktivitete:

- Rritja e prezencës në mediat sociale dhe rritja e ndjekësve në kanalet zyrtare të komunës më rrjetet sociale;
- Grumbullimi i të dhënave për numrat e telefonit të të gjithë atyre të cilët shprehin interesim që të informohen përmes mesazheve telefonike. Një shërbim i tillë mund të bëhet pa shpenzime nga komuna përmes përdorimit të aplikacioneve mobile;
- Të themelohen të gjitha këshillat lokale, të cilat përmes takimeve të rregullta shërbejnë edhe si kanale të informimit për qytetarët;
- Të ketë një plan vjetor të takimeve të institucioneve të komunës në qytet dhe fshatra;
- Uebfaqja e komunës të përmbaj të gjitha dokumentet publike, si vendimet e ekzekutivit dhe Kuvendit Komunal, procesverbalet e takimeve, raportet e detajuara buxhetore, konkurset, raportet e auditimit dhe njoftimet e prokurimit publik. Uebfaqja të promovohet përmes mediave sociale.
- Komuna në bashkëpunim me organizatat e shoqërisë civile dhe mediat duhet të shoh mundësin e një fushate sensibilizimi në lidhje me të drejtën e qytetarëve për qasje në dokumente publike.

Ky projekt mbështetet nga:

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world